حضرت امیرالمؤمنین امام علی علیه‌السلام

لَا تَشْتَدَّنَّ عَلَيْكُمْ فَرَّةٌ بَعْدَهَا كَرَّةٌ وَلَا جَوْلَةٌ بَعْدَهَا حَمْلَةٌ وَأَعْطُوا السُّيُوفَ حُقُوقَهَا وَ[وَطِّنُوا] وَطِّنُوا لِلْجُنُوبِ مَصَارِعَهَا وَاذْمُرُوا أَنْفُسَكُمْ عَلَى الطَّعْنِ الدَّعْسِيِّ وَالضَّرْبِ الطِّلَحْفِيِّ.

عقب‌نشینی‌هایی که مقدّمه هجوم دیگری است و ایستادنی که حمله در پی دارد، نگرانتان نسازد. حق شمشیرها را اداء کنید و پشت دشمن را به خاک بمالید و برای فروکردن نیزه‌ها و محکم‌ترین ضربه‌های شمشیر، خود را آماده کنید... .

نهج‌البلاغه، نامه۱۹

امام خمینی رحمه‌الله

هیچ کس نباید گمان کند که این سازمان‌های بین‌المللی و سازمان‌های حقوق بشر...، برای منافع ملت‌ها قدمی بردارند و هیچ‌وقت گمان نکنید که مخالفت این سازمان‌ها تأثیری داشته باشد در جنایات اسرائیل و امثال اسرائیل. کدام آدم عاقلی است که باورش بیاید، اسرائیل بدون اجازه آمریکا و بدون تفاهم با او این اعمال را انجام بدهد؟ مشکل همه مسلمین و اسلام در این بی‌توجهی حکومت‌هاست که منافع خودشان را می‌دهند... و در ازای آن، ذلت برای خودشان و برای ملت‌شان به هدیه می‌آورند.

صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۴۳۸

افق حوزه

- سال بیست و پنجم
- شماره ۸۹۸
- دوشنبه ۱۳ مهر ۱۴۰۵
- ۱۲ صفحه • ۵۰۰۰ تومان

Ofogh-e Hawzah Weekly

- صاحب امتیاز: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
- مسئول مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه: رضا رستمی
- سردبیر: رمضانعلی عزیزی • با همکاری هیأت تحریریه
- تلفن: ۳۲۹۰۰۵۳۸ • نمابر: ۳۲۹۰۱۵۲۳
- صندوق پستی: ۳۷۱۸۵/۴۳۸۱
- نشانی: قم، بلوار جمهوری اسلامی، کوچه ۲، پلاک ۱۵
- پایگاه اینترنتی: www.ofoghhawzah.ir
- پست الکترونیک: info@ofoghhawzah.ir
- کارشناس فنی چاپ: مصطفی اویسی • چاپ: صمیم ۶۵۵۸۶۸۰۱ (۰۲۱)

آیت‌الله‌العظمی سبحانی

کلام و فلسفه
کلید فهم معارف اعتقادی و مقابله با شبهات است

حضرت آیت‌الله سبحانی با تأکید بر جایگاه علم و عالمان در معارف اسلامی گفت: هر علمی که در خدمت بشر باشد و بتواند مشکلات جامعه را حل کند، دارای ارزش است؛ اما شرافت هر علم، به شرافت موضوع آن بستگی دارد و از این جهت علوم مرتبط با شناخت خداوند و معارف الهی، از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حضرت آیت‌الله سبحانی در آیین آغاز سال تحصیلی مؤسسه امام صادق علیه‌السلام که در سالن همایش این مؤسسه در قم برگزار شد، با اشاره به جایگاه علم اظهار کردند: خداوند متعال برای اهل ایمان و علم، درجات و مراتب ویژه‌ای قرار داده است و علم در نگاه دینی، موجب رفعت و تعالی انسان می‌شود.

ایشان افزودند: عنوان علم، گسترده است و هر علمی که حقیقتاً برای بشر سودمند باشد، می‌تواند در این چارچوب قرار گیرد؛ پزشکی، شیمی، فیزیک، گیاه‌شناسی و علوم دیگری که در خدمت انسان هستند و مشکلات بشر را حل می‌کنند، دارای ارزش و جایگاه‌اند.

شرافت هر علم به شرافت موضوع آن است

معظم‌له در ادامه با تأکید بر اینکه اعتبار و ارزش هر علمی تابع موضوع آن است، تصریح کردند: هرچه موضوع یک علم از شرافت و کرامت بیشتری برخوردار باشد، آن علم نیز از درجه بالاتری برخوردار خواهد بود. یک شیمی‌دان درباره خواص مواد و یک گیاه‌شناس درباره گیاهان بحث می‌کند؛ اما برخی علوم، موضوع محدود و خاصی ندارند؛ بلکه همه هستی را موضوع بحث خود قرار می‌دهند.

حضرت آیت‌الله سبحانی، با بیان اینکه علمی که درباره اصل هستی و وجود بحث می‌کند و وجود واجب و ممکن را مورد بررسی قرار می‌دهد، از شرافت بالاتری برخوردار است؛ زیرا موضوع آن بسیار گسترده‌تر است، افزودند: علم کلام و فلسفه الهی، از این جهت جایگاه ویژه‌ای دارند؛ زیرا موضوع آنها شناخت خداوند، صفات الهی، وجود و مراتب هستی و مسائل بنیادی اعتقادی است.

علم کلام؛ فقه اکبر

این مرجع تقلید، با اشاره به تعبیر «فقه اکبر» درباره علم کلام اظهار کردند: از این جهت، علم کلام را فقه اکبر دانسته‌اند که این علم در حقیقت زیربنای بسیاری از معارف دینی است؛ همان‌گونه که ساختمان بدون زیربنای محکم استوار نمی‌ماند، معارف دینی نیز نیازمند مبانی اعتقادی محکم است.

این مرجع تقلید خاطرنشان کردند: شما طلاب در کنار مباحث کلامی، فقه، اصول و ادبیات را نیز می‌خوانید که هرکدام در جای خود ارزشمند هستند؛ اما در این مرحله که به علم کلام اشتغال دارید، با فقه اکبر سر و کار دارید. بنابراین از دو جهت از شرافت برخوردار هستید؛ هم شرافت فقه اصغر و هم شرافت فقه اکبر. این نوع اشتغال علمی را باید بسیار جدی بگیرید.

برای فهم معارف قرآن باید مبانی کلامی و فلسفی را آموخت

ایشان با تأکید بر ضرورت فراگیری دقیق علم کلام و فلسفه، اظهار کردند: اگر علم کلام که در مکتب شیعه با مباحث فلسفی نیز ارتباط پیدا کرده است، به‌درستی فراگرفته نشود، در برخی موارد فهم معارف قرآن نیز دشوار خواهد بود. در قرآن کریم آیاتی درباره همراهی و نزدیکی خداوند با انسان وجود دارد؛ درحالی‌که در مباحث اعتقادی ثابت می‌کنیم، خداوند متعال جسم نیست و در مکان، جهت و زمان قرار نمی‌گیرد.

معظم‌له ادامه دادند: این پرسش مطرح می‌شود که چگونه باید این مفاهیم را در مورد خداوند متعال فهمید. پاسخ دقیق این مسائل در مباحث کلامی و فلسفی قابل بررسی است؛ بنابراین اگر کسی بخواهد معارف قرآن را به‌صورت عمیق بفهمد، باید مباحث کلامی و فلسفی را نیز به‌درستی فرا گرفته باشد.

مبارزه با الحاد نیازمند علم کلام و فلسفه است

حضرت آیت‌الله سبحانی، با تأکید بر ضرورت تقویت علوم اعتقادی، بیان کردند: نباید تصور کنیم حملات علیه مبانی اعتقادی و الهیاتی پایان یافته است؛ این شبهات همچنان وجود دارد و گاهی دوباره بروز و ظهور پیدا می‌کند. اگر بخواهیم با شبهات الحادی و اعتقادی مقابله کنیم، یکی از کلیدهای اصلی آن، همین علم کلام و مباحث فلسفه الهی است.

این مرجع تقلید خاطرنشان کردند: هم برای فهم درست معارف قرآن و هم برای پاسخ‌گویی به شبهات اعتقادی و مقابله علمی با الحاد، باید علم کلام و مباحث فلسفه الهی را به‌صورت دقیق فرا گرفت. قدر این علم را بدانید و از استادان این رشته تقدیر کنید؛ منظم در کلاس‌ها حاضر شوید، مرتب درس بخوانید و این مسیر علمی را تا مراحل بالاتر ادامه دهید.

سیره امام صادق علیه‌السلام در تربیت نیروهای علمی برای دفاع از عقاید

ایشان با اشاره به سیره امام صادق علیه‌السلام در تربیت شاگردان متخصص در مباحث اعتقادی اظهار کردند: امام صادق علیه‌السلام برای مقابله با جریان‌های فکری و اعتقادی مختلف، شاگردانی را تربیت کرده بودند که بتوانند از مبانی اسلام دفاع کنند. در کتاب شریف کافی آمده است که فردی از مصر نزد امام صادق علیه‌السلام آمد و اعلام کرد: می‌خواهد با شاگردان حضرت مناظره کند. امام نیز به یکی از یاران خود فرمودند: افراد توانمند در مباحث علمی را پیدا کند تا با او گفت‌وگو و مناظره کنند. هشام‌بن حکم و دیگر شاگردان امام صادق علیه‌السلام در این عرصه تربیت شده بودند و در مناظرات علمی از مبانی اعتقادی اسلام دفاع می‌کردند. این اتفاق در دوره‌ای رخ داد که دوران سختی برای اهل‌بیت علیهم‌السلام بود؛ اما امام صادق علیه‌السلام اهمیت می‌دادند که بخشی از نیروها را برای دفاع علمی از اصول اسلام تربیت کنند.

ضرورت تربیت متخصص برای پاسخ‌گویی به شبهات

حضرت آیت‌الله سبحانی، با اشاره به برخی شبهات تاریخی درباره رابطه انسان و خداوند، افزودند: در دوره‌های مختلف، دیدگاه‌هایی مطرح شده که بر اساس آنها، انسان در اصل آفرینش نیازمند خداوند است؛ اما پس از آفرینش خود را در مقام عمل مستقل می‌داند. در یکی از این مباحث، امام صادق علیه‌السلام با استفاده از استدلال قرآنی، نادرستی چنین دیدگاهی را روشن کردند.

این مرجع تقلید ادامه دادند: در عبادت و نیایش، انسان همواره نیاز خود به خداوند و استعانت از او را اظهار می‌کند و همین مسئله نشان می‌دهد که نیاز انسان به خداوند، تنها به اصل آفرینش محدود نیست. این نمونه‌ها نشان می‌دهد که برای دفاع از مبانی اعتقادی، باید انسان‌هایی تربیت شوند که بتوانند با استدلال و منطق به شبهات پاسخ دهند.

امروز هم حملات فکری و اعتقادی وجود دارد

معظم‌له یادآور شدند: امروز نیز حملات به مبانی دینی پایان نیافته است؛ هم در مسائل کلامی و اعتقادی شبهه وجود دارد، هم نسبت به احکام و هم نسبت به آداب و معارف دینی پرسش‌ها و شبهات مطرح می‌شود.

ایشان تأکید کردند: حوزه‌های علمیه باید با تخصص‌های مختلف علمی وارد میدان شوند و پاسخ‌گوی این مسائل باشند. نمی‌توان در برابر شبهات جدید، بدون داشتن دانش تخصصی و استدلال، محکم پاسخ داد.

علم، وسیله دفاع از دین و عالم، مایه عزت حوزه است

این مرجع تقلید با اشاره به روایتی از امام حسن عسکری علیه‌السلام درباره جایگاه عالم، اظهار کردند: در کتاب «الاحتجاج» مرحوم طبرسی نقل شده است که فردی غیر از خاندان و نزدیکان امام حسن عسکری علیه‌السلام در محضر حضرت حضور یافت و امام با احترام ویژه از او استقبال کردند. برخی نزدیکان حضرت نسبت به این رفتار اعتراض کردند؛ اما امام عسکری علیه‌السلام در پاسخ، جایگاه علمی آن فرد و دفاع او از دین را مورد توجه قرار دادند و ارزش علم او را یادآور شدند. این روایت نشان می‌دهد که علم و عالِم مدافع دین چه جایگاه و ارزشی دارد.

حوزه علمیه قم میراثی ارزشمند برای حفظ دین و اخلاق جامعه است

ایشان در بخش دیگری از سخنان خود، با اشاره به سابقه حوزه علمیه قم گفتند: از تأسیس حوزه علمیه قم حدود ۱۰۵ سال می‌گذرد و این حوزه در طول این مدت، آثار و برکات فراوانی برای جامعه داشته است.

حضرت آیت‌الله سبحانی افزودند: نشاط دینی و علمی موجود در ایران، تا حد زیادی مرهون فعالیت‌های حوزه علمیه قم است. این حوزه در دوره‌های مختلف، گروه‌هایی از علما و روحانیون را تربیت کرده که توانسته‌اند دین، اخلاق و آداب مردم را حفظ و تقویت کنند. باید قدر حوزه علمیه قم و ارزش آن را بدانیم و با تمام توان، اهل کار و اهل فکر باشیم.

مسیر علمی را جدی بگیرید

این مرجع تقلید در پایان خطاب به طلاب و پژوهشگران توصیه کردند: مسیر علمی را جدی بگیرند، منظم و مرتب در درس‌ها حاضر شوند و تحصیل را تا مراحل نهایی ادامه دهند.

گفتنی است، در این مراسم، تعدادی از دانش‌پژوهان مؤسسه امام صادق علیه‌السلام، به دست حضرت آیت‌الله سبحانی ملبس به لباس مقدس روحانیت شدند.

عطریار

آتش انتظار

غلامرضا سازگار

نه صبر به دل مانده، نه در سینه قرارم
بگذار چو آتش ز جگر شعله برآرم
گر زحمتت افتد که نهی پای به چشمم
بگذار که من چشم به پایت بگذارم
یک لحظه بزن بر رخ من خنده که یک عمر
با یاد لبت خنده‌کنان اشک ببارم
خجلت کشم از دیده و از گریه عمر
گر پیشتر از آمدنت جان بسپارم
بگذاشته‌ام بر روی خاک حرمت رو
شاید گنه از چهره بشویی به غبارم
حیف از تو عزیزی که منت یار بخوانم
اما چه کنم جز تو کسی یار ندارم
شامم شده تاریک‌تر از صبح قیامت
روزم شده بیروی تو هم‌چون شب تارم
ای منتظر منتظران، یوسف زهرا علیهاالسلام
پاییز شده بیگل روی تو بهارم
دادند مرا دیده که روی تو ببینم
بیدیدن رخسار تو با دیده چه کارم؟
مهرت نتوان کرد برون از دل «میثم»
گر خصم دو صد بار کِشد بر سر دارم

یادداشت

تجربه‌ها(۹)

خطابه و سخنرانی

استاد جواد محدثی

در خطابه، بیشترین تأکید بر اثرگذاری سخن بر مخاطب است. خطابه یک هنر است و تنها حرف‌زدن و بیان مطالب نیست.

وزیدگی در فنّ خطابه، در سایه نکات زیر است:

۱. داشتن اعتماد به نفس و جرأت برای سخن‌گفتن در جمع؛
۲. ترسنداشتن و حفظ خونسردی و خجالت نکشیدن؛
۳. داشتن معلومات لازم و مطالعه کافی پیرامون موضوع سخن؛
۴. تفکر قبل از خطابه و تنظیم مطالب در ذهن پیش از سخنرانی؛
۵. تمرین در مواقع مختلف برای تقویت قدرت بیان؛
۶. برای تمرین از جلسات محدود و جمع‌های کوچک‌تر شروع کنید؛
۷. روی رسایی صدا، گرمی و گیرایی نفس و بیان واضح تمرین کنید؛
۸. متون زیبا را با صدای بلند و شمرده شمرده بخوانید؛
۹. در سخنرانی از مثال‌های ملموس و عینی برای تبیین مفاهمی عقلی و ذهنی استفاده کنید؛
۱۰. از قصه و داستان‌های اثرگذار بیشتر استفاده کنید؛
۱۱. بکوشید تا حاضران توجه‌شان به شما باشد و حواس‌شان پرت نشود؛
۱۲. شروع خوب و گیرا، متن پخته و منظّم و خاتمه مناسب و اثرگذار را از یاد نبرید؛
۱۳. برای تمرین کتابی را مطالعه کنید، آن را کنار بگذارید و مطالبش را از حفظ بگویید؛
۱۴. دفترهای یادداشت درباره موضوعات مختلف داشته باشید؛
۱۵. نوار و صوت سخنرانی خود را گوش کنید تا نقاط ضعف را بشناسید و برطرف کنید؛
۱۶. از تجارب سخنرانان مشهور و موفق استفاده کنید.

کانال هفته‌نامه افق حوزه
در پیام‌رسان‌های
سروش و ایتا
@ofogh_howzah

تقدیر آیت‌الله اعرافی از کارگزاران مواکب شهید خامنه‌ای عزّ‌الله‌علیه بعثتی بی‌نظیر ملت و جوانان پدید آمد و در

امیدواری به سرمایه‌های کنونی ملت، جوانان و حوزه‌های علمیه

آیت‌الله اعرافی در پیامی با تقدیر از کارگزاران مواکب گفت: در این شرایط حساس، نقش حوزه پیشرو و سرآمد در کنار مردم و جوانان، بسی سنگین و راهبردی است و وظیفه آنان، پاسخ به نیازهای فکری و معرفتی است.

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله علیرضا اعرافی، مدیر حوزه‌های علمیه در پیامی از تلاش‌های حجت‌الاسلام والمسلمین محمدحسن جمشیدی و همه مسئولان و کارگزاران مواکب در برپایی موکب همراه با ابتکارات و برنامه و فعالیت‌ها در این موکب قدردانی کرد.

مشروح پیام آیت‌الله اعرافی بدین شرح است:

بسمه تعالی

جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای محمدحسن جمشیدی (دامت توفیقاته)

و همه مسئولان و کارگزاران عزیز مواکب

با سلام و تحیات و با آرزوی مزید توفیقات؛

وظیفه می‌دانم به‌نام حوزه از جناب‌عالی و همه فعالان مواکب، به‌ویژه مواکب «استغاثه» در قم و مدرسه حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نمایم و ابتکارات و برنامه و فعالیت‌های آن موکب شریف و فعالان و جوانان عزیز آن را می‌ستایم و ارج و سپاس می‌گزارم.

حقیقت آن است که با جنگ تحمیلی رمضان، صفحه جدیدی در تاریخ اسلام، ایران و انقلاب اسلامی گشوده شد و مرحله‌ای تکاملی در فرایند انقلاب اسلامی و عصر امام خمینی (اعلی‌الله مقامه) به سوی آرمان‌های جهانی و تمدنی انقلاب اسلامی آغاز گشت و به‌برکت امواج برآمده از خون‌های پاک شهیدان سرافراز اسلام و ایران و محور مقاومت بهویژه خون مقدس رهبر و قائد و امام کنار شجاعت و دلیری و درخشش نیروهای مسلح و محور مقاومت و تلاش مسئولان جهادی، روزگاری نو رخ نمود و بسی معادلات منطقه و جهان تغییر کرد و به‌فضل الهی و با همت والای ملت ایران و محور مقاومت و امت اسلام و با رهبری و هدایت رهبری معظم (دام ظله) و راهنمایی مراجع عظام و جهاد نیروهای مسلح عزیز این حرکت شتابان به پیش خواهد رفت و این طوفان الهی، طومار دشمنان کینه‌توز و بی‌رحم و دشمن آمریکایی صهیونی و اذناب آنان را درهم خواهد پیچید.

در این میان، نقش «حوزه پیشرو و سرآمد» و طلاب و اساتید جوان، در کنار مردم و جوانان، بسی سنگین و راهبردی است و وظیفه آنان، پاسخ به نیازهای فکری و معرفتی و عاطفی و روحی این عصر جدید، متناسب با تحولات کنونی و راهبری و نقش‌آفرینی در جنگ نابرابر و ترکیبی کنونی و تبیین صحیح و روایات درست و شورآفرینی و آگاهی‌بخشی و انسجام‌آفرینی، معرفت‌دهی و بصیرت‌افزایی و جهاد علمی و عملی و تبلیغی است و باید به این سرمایه‌های کنونی ملت و جوانان و حوزه‌های علمیه امید بست.

سلام و سپاس بنده را محضر دوستان ابلاغ نمایید.

یک جهان سپاس

علیرضا اعرافی، مدیر حوزه‌های علمیه